

בלבביפדיה מחשבה	בלבביפדיה עבודת ה'
יתקיים אי"ה כל יום רביעי	יתקיים אי"ה כל יום חמישי
רח' קדמון 4	רח' הרב בלוי 33
חולון	ירושלים
20:30	20:30

צורת אדם

בנושא גבות
יום שלישי ט"ז שבט
רח' הרב בלוי 33
ירושלים 20:30

בלבבי משכן אבנה

פרשת שמות ♦ תשפ"ו ♦ #431

תוכן הגיליון

נקודה מתוך הפרשה	עמוד א'
לחיות את הפרשה	עמוד א'
סוגיות במחשבה	עמוד ג
ליקוטים	עמוד ד'
שולחן ערוך עם ביאור בלבבי משכן אבנה	עמוד ג'
עץ חיים עם ביאור בלבבי משכן אבנה	עמוד ו'
עץ חיים עם פירושים על התורה - ועל העבודה	עמוד ט'

נקודה מתוך הפרשה

אֲשֶׁר מִצְרִים לִחְצִים אֹתָם. איזו הבנה מתווספת בפסוק ט', ומדוע הקדים בו את עניין השמיעה לראיה?

בפרשתן כתיב (שמות ג, ז), וַיֹּאמֶר ה' רְאֵה רְאִיתִי אֶת עֲנִי עַמִּי אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם וְאֵת צַעֲקָתָם שְׁמַעְתִּי וגו'. ולאחר מכן (שם שם, ט) וְעַתָּה הִנֵּה צַעֲקָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֶה אֵלַי וְגַם רְאִיתִי אֶת הַלַּחֲץ

ביאור מורינו הרב שליט"א

מִן הָאֶרֶץ הַהוּא אֶל אֶרֶץ טוֹבָה וגו' שהיא גבוהה מכל הארצות כולם, וכל זה משורש מלעילא לתתא מצידו ית"ש.

אולם מתתא לעילא הסדר הפוך, וזש"כ (פסוק ט') וְעַתָּה הִנֵּה צַעֲקָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֶה אֵלַי וְגַם רְאִיתִי אֶת הַלַּחֲץ אֲשֶׁר מִצְרִים לִחְצִים אֹתָם. וזהו התעוררות מתתא לעילא, ולכן קודם הצעקה שעולה מתתא לעילא אליו ית"ש כביכול, ומכאן כן מתעורר כח הראיה, וְגַם רְאִיתִי אֶת הַלַּחֲץ אֲשֶׁר מִצְרִים לִחְצִים אֹתָם, גַּם דִּיקָא, ראייה שמתעוררת מכח שמיעה. ומכיון שהתעוררות זו מתתא לעילא, וכך גם אופן ההצלה הוא מלתתא, לכן כתיב (פסוק י') וְעַתָּה לֵכָה וְאֶשְׁלַחְךָ אֶל פְּרַעֲה וְהוֹצֵא אֶת עַמִּי בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, וצד אתעוררותא דלעילא, וְאֶרֶד הַקֶּבֶד"ה (בכבודו ובעצמו) לְהַצִּיל מִיַּד מִצְרַיִם וְלְהַעֲלֹתוֹ וגו'. לעומת כך באתעוררותא דלתתא אופן ההצלה ע"י משה, (פסוק י') וְעַתָּה לֵכָה וְאֶשְׁלַחְךָ אֶל פְּרַעֲה וְהוֹצֵא אֶת עַמִּי בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם.

והבן שיש שני שורשים לגאולה; א. הקב"ה ועל מדרגה זו נאמר (מכילתא דרבי ישמעאל בא - מסכתא דפסחא פרשה ז), 'לא ע"י מלאך ולא ע"י שרף ולא ע"י שליח, אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו'. ב. ע"י משה וע"י נאמר (שמות רבה, פרשה ג סימן ג), אם אין אתה גואלם אין אחר גואלם, ודו"ק.

סדר החושים בגולגולת, הם ראייה - שמיעה - ריח - דיבור. ולכן כתיב (שמות ג, ז), וַיֹּאמֶר ה' רְאֵה רְאִיתִי אֶת עֲנִי עַמִּי אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם וְאֵת צַעֲקָתָם שְׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נִגְשָׁיו כִּי יִדְעִיתִי אֶת מִכְאֲלֹי. וכתב בצרור המור (על אתר), וז"ל, ואמר שהשגיח עליהם בהשגחה נפלאה. ולזה הזכיר ראייה שמיעה ידיעה. כי הדברים משיג האדם מצד ראייה או מצד שמיעה או מצד ידיעה. או מצד שלשתם יחד. ולזה אמר ראה ראיתי את עני עמי כנגד הראייה. ואת צעקתם שמעתי מצד השמיעה. כי ידעתי את מכאוביו, עכ"ל. וזהו בסדר מלעילא לתתא. וכך כתיב (בפסוק הבא) וְאֶרֶד (מלעילא לתתא) לְהַצִּיל מִיַּד מִצְרַיִם וְלְהַעֲלֹתוֹ מִן הָאֶרֶץ הַהוּא אֶל אֶרֶץ טוֹבָה וְרַחֲבָה אֶל אֶרֶץ זֶבֶת חֶלֶב וְדָבָשׁ אֶל מְקוֹם הַפְּנוּעִי וְהַחֲתִי וְהָאֱמֹרִי וְהַפְּרָזִי וְהַחֲזִי וְהַיְבוֹסִי. וזה מצדו ית"ש, כביכול, שיורד מלעילא לתתא, על מנת להעלותם לא"י.

ובפרטות ראייה, מלעילא לתתא, השגחה, כמ"ש הרמב"ן (בראשית מו, א) וז"ל, רְאֵה רְאִיתִי אֶת עֲנִי עַמִּי (שמות ג, ז), וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (שם ב, כה), שאין הראיה בהם שיראה את גופם אבל שישגיח בעיניו וידע אותו, עכ"ל. ומכח שמשגיח כביכול שומע את צעקתם שעולה מתתא לעילא. ומכאן הראיה, וְאֶרֶד לְהַצִּיל מִיַּד מִצְרַיִם, ומכח השמיעה שעולה מתתא לעילא, וְלְהַעֲלֹתוֹ

לחיות את הפרשה

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרַיִם (שמות א, א)

למעשה

ראוי לאדם להתבונן על כחו העיקרי בנפשו (עין בספר הכרה עצמית והעצמת הנפש), ולברר האם הוא נמצא בגבולותיו הראויים, או שחל בו צמצום יתר שהוא גלות מצרים. ולעמוד ולהוציא כח נפש עיקרי זה מן הגלות מצרים שבנפש.

גלות מצריים פרטית

לכל אדם ואדם ישנם כוחות גבוליים. כח גבול זה משתנה מאדם לאדם, ועבודת האדם להכיר את כוחותיו הפרטים, ואת גבולותיהם.

כאשר האדם נמצא בתוקפו כראוי, כוחותיו נמצאים בגבולות השורשים שלו.

אולם כשם שהיה גלות כללות האומה במצרים, כן יש בכל נפש פרטית גלות מצרים, וענינה, שכוחות נפשו, מצומצמים יתר על הגבולות הראויים להם. צמצום כוחות נפש הם הם גלות מצרים שבנפש.

וראיתן על האבנים אם בן הוא והמיתן אתו,

ואם בת היא וחיה. (שמות, א, טז).

ואמרו (מכילתא דר"י, מסכת שירה, פ"ה) ירדו במצולות כמו אבן, במדה שאדם מודד בה מודדין לו, הן אמרו וראיתן על האבנים, אף אתה עשית להם המים כאבנים, והיו המים מכין אותם על מקום האבנים, לכך נאמר כמו אבן. והיינו שנעשה דבר רך קשה. ועיין עקידת יצחק (שמות, מ) נהפך להם הקל לכבד, והכבד לקל, עיי"ש. ועיין רבינו בחיי (בשלה, יד, כא) שנקפאו המים, וכי, ונתקשו כאבנים.

ואמרו (שם"ר, א, יד) האבנים - א"ר יהודה בר סימון, שהקב"ה עושה "אבריה" של אשה קשה כאבנים בשעה שיושבת על המשבר לילד, שאילולי כן מתה. ור' פנחס החבר אומר בשם ר' יונה, מסייע ליה לר' יהודה בר סימון, אין אבנים אלא סדן שהוא דבר קשה, דכתיב (ירמיה, יח, ג) ואמרו בית היוצר והנה עושה עושה מלאכה על האבנים (אולם לשון אחר שם, אית דאמרי, מקום שהולד "נבנה" בו, אבן הבנין). ובתנחומא (תזריע, ה) אר"י בר סימון, "שני ירכה" נעשין כשני יריכי אבנים, כדי שיהא בה כח כשהיא יולדת, שנאמר וראיתן על האבנים. ובפסיקתא זוטרתא (שמות, א, טז) מה יוצר זה ירך מכאן וירך מיכן והולד באמצע, לפיכך נקרא שמם אבנים, אף אשה ירך מיכן וירך מיכן והולד באמצע, לפיכך נקרא שמם אבנים, שבזמן שכורעת ירכותיה "מצטננת" כאבנים (עיי' סוטה, יא, ע"ב). ולכך נושאת אבן שלא תפיל (עיי' שבת, סו, ע"ב). ובשכל טוב (שם) עיקר מלת אבנים הוא הפחת העשוי ליולדת עת לידתה, ואבנים האמור בירמיה גם זה הפחת אשר לגלגל היוצר יסוב בעוברי פיהו, עיי"ש.

אולם בעומק יותר, כלל האשה מכונה אבן. עיין תורה תמימה (ויחי, מט, כה) אבן ישראל - א"ר אבין (אבין - אבן, ודו"ק) בשעה שנראתה ליוסף דיקונו של אביו, נראתה לו גם איקונו של רחל, שנאמר משם רועה אבן ישראל (ירושלמי, הוריות, פ"ב, ה"ה), ובהערות שם (מב), והאשה מכונה בשם אבן, ע"ש וראיתן על האבנים, וכן ולאבן את ילדתי (ירמיה, ב). וכנודע מאוד שאשה נקבה נקראת אבן, לדוגמא עיי' זוה"ק (פנחס, רמג, ע"ב), עץ חיים (שער לאה ורחל, פ"א). ועיקר שם זה שנקראת בו הנקבה אבן, נגלה בשעה שיוולדת "בן", וירכותיה מתקשים ומצטננים כאבן כנ"ל, ואזי כל תואר שמה אבן, כי אין אשה אלא לבנים, ואם ח"ו נולד הולד לח' חודשים, אזי אמרו (שבת, קלה, ע"א) בן שמונה הרי הוא כאבן, ואסור לטלטלו.

'ויחר אף ה' במשה ויאמר הלא אהרן אחיך הלוי

ידעתי כי דבר ידבר הוא וגם הנה הוא

יצא לקראתך וראך ושמת בלבו'. (שמות ד, יד).

רש"י וז"ל, ר' יהושע בן קרחה אומר, כל חרון אף שבתורה נאמר בו רשם, וזה לא נאמר בו רשם, ולא מצינו שבא עונש על ידי אותו חרון. אמר לו רבי יוסי, אף בזו נאמר בו רשם, הלא אהרן אחיך הלוי, שהיה עתיד להיות לוי ולא כהן, והכהונה הייתי אומר לצאת ממך, מעתה לא יהיה כן, אלא הוא יהיה כהן ואתה הלוי, שנאמר (דברי הימים א' כג, יד) 'ומשה איש האלהים' בניו יקראו על שבת הלוי, עכ"ל. ועיין שמות רבה ג יז.

ובפשטות כאן נאמר שאהרן יהיה לו לפה, וכמ"ש (פסוק טז) 'והיה הוא יהיה לך לפה', שכן הדיבור ניתן לאהרן לדבר עם פרעה, פה-רע, לעומתו אהרן, ומכח כך נמסר לכהנים דיני נגעים, אין הנגע מקבל טומאה אף שראהו חכם ופסק שהוא נגע טמא, אלא ע"י כהן שיאמר 'טמא' וכן לטהרו. ושורש דין זה שכן שנמסר לאהרן לדבר עם פרעה, פה-רע, היינו נגעים, שהמכות נקראים נגעים, כמ"ש (שמות יא) 'עוד נגע אחד אביא על פרעה', ודו"ק.

אולם לא נעתק מאהרן שם 'לוי', שהרי הכהנים משבט לוי הם, וכמ"ש (לקוט שמעוני תהלים לד המשך רמז תשכ) אתה מוצא י"ב נשיאים הקריבו במלואים ושבט לוי לא הקריב, ומי היה נשיאו של לוי, אהרן, שנאמר

^א בראשית רבה, בכל מקום הוא מקדים משה לאהרן, ובמקום אחד הוא אומר 'הוא אהרן ומשה', מלמד ששניהן שקולין זה כזה. וכן ברש"י (שמות ו כז) יש מקומות שמקדים אהרן למשה ויש מקומות שמקדים משה לאהרן, לומר לך ששקולין כאחד.

(במדבר יז יח) 'ואת שם אהרן תכתוב על מטה לוי'.

וכן לעתיד י"א שיחזרו הדברים, משה יהיה כהן ואהרן לוי (והיינו ששם לוי לא נעקר ממנו לגמרי, וכן משה שימש במדבר כהן גדול, י"א בימי המלוכה וי"א כל מ' שנה, כמ"ש בזבחים). וכתב במדבר קדמות (מערכת קו"ף אות יג - קטרוג, בשם המצת שמורים) וז"ל, 'וישלח מלאך ויוציאנו ממצרים' (במדבר כ טז), (מלאך) ר"ת משה לוי אהרן כהן, אבל לעתיד בעת ההיא יעמוד מ"כאל ר"ת משה יהיה כהן אהרן לוי, עכ"ל.

ובטעם הפנימי שאהרן יש בו בחינה שהוא גם לוי וגם כהן, עיין בספר קול ברמה אות עא, ושם ביאר מדוע תחילה היה לוי ואח"כ נעשה כהן, ובאמת כתיב 'הוא משה ואהרן' (שמות יב א) 'הוא אהרן ומשה' (שמות ו כז), ואמרו חז"ל (בראשית רבה א טו) מלמד ששקולים אהדדי^א, ונודע שהם מחליפים מקומות (בסוד נו"ה), ועיין קהלת יעקב ערך בנין, ועיין רמ"ז ויקרא ד"ה מתתאן עלאין, ובמגן דוד אות ש ד"ה והנה צורת, וקהלת יעקב ערך אהרן מדברי האריז"ל, ומשם עולה שמשה שורשו בימין, חסד, כהן, ונחלף לשמאל, ואהרן שורשו בשמאל, דין, לוי, ונתחלף לימין, ועיי"ש היטב, ועיין עוד בשער הפסוקים ס' כז יחזקאל ד"ה וגם בזה תבין וכו' והכהנים הלויים בני צדוק, עיי"ש כל דבריו בארוכה, וכתב שם וז"ל, ומה שעתה היו הכהנים עובדים, יהיו אז הלויים עובדים בכהונה, באופן שהכהנים יחזרו להיות לויים, והלויים יהיו כהנים, עכ"ל, עיי"ש בהרחבה.

והנה בעוה"ז ב"ש וב"ה הלכה כב"ה (עירובין ו ע"ב), ונחלקו האם לעת"ל הלכה כב"ש או כב"ה, והדבר תלוי בנידון זה, ואכמ"ל.

ויאמר ה' אל אהרן לך לקראת משה

המדברה ולך ויפגשוהו בהר האלהים וישק לו. (שמות ד כז.)

וטעם הליכתו לקראת משה, כתב במושב זקנים וז"ל, כדי שידע שאתה שמח, עכ"ל. אולם בצרור המור כתב וז"ל, לקיים דברו, עכ"ל.

והנה כל הדיבורים היו אל משה, חוץ מג' דיבורים שהיו אל אהרן, עיין מהר"ק קארו במדבר ג א, וכאן היה דיבור אל אהרן. וכתב בשפתי כהן (שמות ד ל) וז"ל, כשאמר לו לך לקראת משה המדברה שרמז לו שהדיבור תלוי בו והוא המדבר, עכ"ל. ולפי"ז 'לך לקראת משה' היינו שאתה תהא 'הדבר' שלו לפני פרעה, והבן. ועיין מכילתא שמות יב א, וקול אליהו שם. וכן יש י"ג דברות שנאמרו למשה ואהרן יחדיו. ועיין מלבי"ם ויקרא א א ד"ה אך במסורה.

ובעומק, ניתן לאהרן כח הדיבור לפני פרעה, אולם לא דיבור לבני (ויבאר להלן א"יה), אך עיקר הדיבור עם הקב"ה, היה ע"י משה, הנקרא 'דבר' אחד לדור, ודו"ק.

ואמרו (שמות רבה ט) אמר ר' ראובן, בשעה שאמר לו הקב"ה למשה במדין 'לך שוב מצרימה', נחלק הדבור לשני קולות ונעשה דו פרצופין, והיה משה שומע במדין 'לך שוב מצרימה', ואהרן שומע 'לך לקראת משה המדברה', הוי 'ירעם אל בקולו נפלאות' (איוב ה ז).

והבן שצ"ו זה לאהרן 'לך לקראת משה', אינו דיבור גמור לאהרן, אלא עיקרו דיבור למשה, ונחלק אף לאהרן, וכאן שורש הדברים שנאמרו לאהרן, אלא אינו דיבור גמור לאהרן, אלא חלוקת דיבור של משה אף לאהרן, והיינו שכל כח דיבור לאהרן אינו אלא מכח דיבור למשה, ודו"ק. אולם עיין תנחומא שמות כז, ועיין בית אהרן על אתר, וייתב לב על אתר.

והבן מאוד, שהעיקר הוא משה, ואהרן כל כחו נמשך ממשה, ולכן נאמר לו לך אל לקראת משה המדברה, 'המדברה' כפשוטו הוא מלשון מקום, מדבר, אולם בעומק נקרא מדבר מלשון דיבור. וכפשוטו שמדבר אין זה מקום מעשה אלא הליכה, וגם בנ"י במדבר שם הליכתם. אולם

בעומק נקרא מדבר, כי בו נגלו 'הדברות, ונגלו דברות אלו ע"י משה, כמ"ש "משה ידבר והאלוקים יענו בקול", וכתב "דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר אלוקים עמנו פן נמות". וזש"כ "לך לקראת משה 'המדברה'", היינו לשורש כח דיבור שהוא אצל משה, ונגלה אצל משה עיקרו במדבר, 'דברות. ומכח דברות אלו דיבר אהרן אל פרעה, ודו"ק.

י'גד משה לאהרן את כל דברי ה' אשר שלחו

ואת כל האתת אשר צוהו. (שמות ד כז).

ובפשוטו, ביאר בחזקונו וז"ל, הגיד לו כל אשר קרהו ושהביא אשתו במלון ראשון, עכ"ל.

ובמלבי"ם כתב וז"ל, הגיד לו כל מה שדבר עמו, והודיע כי אהרן ניתן לו לפה, להציע הדברים ולעשות האותות לפני בני, כי השליחות אל פרעה היה בעת ההיא מיוחד למשה לבדו, ולא נתמנה אהרן לזה עד אח"כ כמו שיתבאר לקמן פ' וארא, עכ"ל. ובדבריו מתבאר שאהרן נעשה לפה לדבר לבני, וזהו חידוש, שכתב (שם פסוק כט ל) 'ויאספו את כל זקני בני ישראל. וידבר אהרן את כל הדברים אשר דבר ה' אל משה' ויעש האתת לעיני העם, ודו"ק. יש כאן חידוש בדבריו, שאהרן אף מדבר עם ישראל, ולא רק עם פרעה. והשורש לכך, כי משה שושבינא דמלכא, ואהרן שושבינא דמטרוניא (זוהר מצויע דף נג ע"ב), ולכן אהרן מדבר עם בני, ומשה מדבר עם הקב"ה. אולם אח"כ יש שינוי בדבר, ואכמ"ל. והשורש לכך במתן תורה, שמשה דיבר אל בני.

ובשפתי כהן כתב וז"ל, אמר לו שה' בחר בו שיהיה הוא כהן, ומשה לוי, כמו שאמר וז"ל (זבחים קב ע"א) על פסוק ויחר אף ה' במשה, עכ"ל.

ואמרו (שמות רבה ה יא), התחיל משה אומר לו כל הדברים וכל האותות אשר צוהו 'לעשות' לפני העם, כשם שאמר לו הקב"ה כן עשה, ודברת אליו ושמת את הדברים בפיו' (שם פסוק טו).

והעומק היינו כנ"ל, שכח דיבורו של אהרן מכח דיבורו של משה, וזהו 'יגד משה לאהרן את כל דברי ה', והיינו שכמו שאצל משה כח דיבורו מכח ה', כן אצל אהרן וכמ"ש 'ושמת את הדברים בפיו ואנכי אהיה עם פיו ועם פיהו' וגו'. והיינו 'ואנכי אהיה עם פיו' היינו משה, 'ועם פיהו' אהרן, אחר שדברים הללו היו עם פיו של משה, ולא ישירות עם אהרן, ודו"ק.

ואמרו (שיר השירים רבה ד יג) ומה השדים הללו כל מה שהאשה אוכלת התינוק אוכל ויונק מהו, כך כל תורה שלמד משה רבינו לימדה לאהרן, ה"ד 'יגד משה לאהרן את כל דברי ה'. ובפשוטו, כל מה שאמר הקב"ה למשה אמר משה לאהרן. אולם בעומק, הדביק משה את אהרן בכח דיבורו של עצמו, ומכח כך אמרו לאהרן כביכול, וזש"כ 'ושמת את הדברים בפיו, ולא כתיב 'באזניו', שזהו מקום ששומעים בו, אלא דייקא בפיו, וקרוב לכך נאמר (דברים לא יט) שימה בפיהם. ואמרו (במדרש הגדול דברים לא יט) שתהא סדורה בפיו, עיי"ש. אולם כאן הדביקו בעצם כח דיבורו, ומכח כך כתיב (פסוק טו) 'ואנכי אהיה עם פיו ועם פיהו' בבת אחת, כנ"ל.

ועוד אמרו (שיר השירים רבה שם) ורבנן אמרי, גילה לו שם המפורש. והיינו שכל התורה כולה שמותיו יתברך, ושורש כל השמות, שם המפורש.

וכאשר גילה לו שם המפורש, היינו שגילה לו את שורש כל התורה כולה, שנקרא על שמו של משה 'תורת משה עבדו', שדבק בשם המפורש, וכבר כתב בצרור המור (זאת הברכה) ובשפתי כהן (כי תשא) ובשל"ה (שבעות פרק תורה אור ד"ה רלח) משה אותיות הש"ם, ודו"ק.

ועוד אמרו (שיר השירים רבה שם) ורבנן אמרי, גילה לו שם המפורש. והיינו שכל התורה כולה שמותיו יתברך, ושורש כל השמות, שם

המפורש.

וכאשר גילה לו שם המפורש, היינו שגילה לו את שורש כל התורה כולה, שנקרא על שמו של משה 'תורת משה עבדו', שדבק בשם המפורש, וכבר כתב בצרור המור (זאת הברכה) ובשפתי כהן (כי תשא) ובשל"ה (שבעות פרק תורה אור ד"ה רלח) משה אותיות הש"ם, ודו"ק.

וי'לך משה ואהרן ויאספו את כל זקני בני ישראל.

(שמות ד כט).

והנה משה כחו דעת, דבר אחד לדור, ומכח כך מצרף ואוסף את כל ישראל, מכח דעת - הנהגה, ואהרן מדתו שלום, ומכח השלום אוסף את ישראל.

וכתיב 'וילך' לשון יחיד, והיינו שאין הדבר שמשה אסף לבדו, וכן אהרן אסף לבדו, כל אחד מכח מדתו, אולם נצטרפו משה ואהרן יחדיו, ולכן כתיב 'וילך' לשון יחיד, ונעשו יחדיו מצד התכללותם זה בזה.

ודו"ק, שלעיל נתבאר כח צירוף אהרן עם משה מכח פיו, ונתחברו פיותיהם. והכא מבואר כח צירופם בשורש מדותם.

ודו"ק דכתיב 'וילך' לשון יחיד, וכתיב 'ויאספו' לשון רבים, והיינו שבמגדרת 'מעשה' בפועל לא נתגלה אחדות גמורה, אלא רק ב'וילך', היינו בשורש סיבת הליכתם. וכפשוטו, עיין רד"ק שכל טוב רוקח על אתר, ועוד.

ואמרו (בשמות רבה ה י) 'חסד ואמת נפגשו' [צדק ושולם נשקו] (תהלים פה יא), חסד זה אהרן, שנאמר 'וללוי אמר תמיך ואורייך לאיש חסידך', ואמת זה משה, שנאמר 'בכל ביתי נאמן הוא', צדק זה משה, שנאמר 'צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל', ושולם זה אהרן, שנאמר 'בשולם ובמישור הלך אתי', הוי חסד ואמת נפגשו - 'וילך ויפגשוהו', צדק ושולם נשקו - 'וישק לו'. וזה שכתוב (פסוק כז) 'ויאמר ה' אל אהרן לך לקראת משה המדברה וילך ויפגשוהו בהר האלקים', והיינו 'ויפגשוהו' בבחינת אמת ושולם נפגשו, 'וישק לו', וישקוהו, ובנשיקה זו יתכללו ההבלים ושורש כוחותיהם של משה ואהרן אהדדי, ושם שורש 'וילך' לשון יחיד.

וכתב הרמב"ן (פסוק כז) וז"ל, וישק לו - אהרן נשק למשה, כי משה הענו נהג כבוד באחיו הגדול, ולכן לא אמר וישקו איש לאחיו, עכ"ל. והיינו שמדין הדיבור, נכלל רק אהרן במשה, כנ"ל, ולכן אהרן נשק למשה, ודו"ק. אולם מדין ההבלים, נכללו הבלי משה ואהרן אהדדי, ובה נכללו מדותיהם. ועיין העמק דבר, שנשקו זה לזה. ונתבאר באיזה יחס נשקו זה לזה, ובאיזה יחס נשק רק אהרן למשה.

ודייקא כתיב (פסוק כז) ויפגשוהו ב'הר האלקים', היינו הר סיני (עיין אבן עזרא), והיינו שמקור שורש פנימית חיבורם הוא בהר סיני, ומשם דייקא הלכו 'יחדיו', לאסוף את כל זקני ישראל, כי כח אספת כל ישראל, נגלה דייקא בהר סיני, אולם בהר סיני שנרפא משה, חזר כח הדיבור למשה ואז נגלה שעיקר הדיבור לבני"ה הוא ע"י משה דייקא, אולם עתה כתיב (פסוק ל) וידבר אהרן את כל הדברים אשר דבר ה' אל משה ויעש האתת לעיני העם. וזהו דיבור לא לכל ישראל, אלא 'לעם'.

ובדקות, לא נתבאר בפסוק אל מי דיבר, ואפשר שאת האותות עשה לעיני העם, אולם בדיבור רק לעיני זקני בני ישראל (פסוק כט), ודו"ק.

² בגמרא: כתנאי, ויחר אף ה' במשה' רבי יהושע בן קרחה אומר, כל חרון אף שבתורה נאמר בו רושם זה לא נאמר בו רושם. ר"ש בן יוחי אומר, אף זה נאמר בו רושם שנאמר 'הלא אהרן אחיך הלוי' והלא כהן הוא, הכי קאמר, אני אמרתי אתה כהן והוא לוי, עכשיו הוא כהן ואתה לוי.

**וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לֵוִי וַיִּקַּח אֶת בֵּת לֵוִי:
וַתְּהֵרָה הָאִשָּׁה וַתֵּלֶד בֶּן וַתִּקְרָא אֹתוֹ כִּי
טוֹב הוּא וַתַּצְפֶּנָּהוּ שְׁלֹשָׁה יָרְחִים:
(שמות ב, א - ב)**

משה הוא גואל ראשון, הוא גואל אחרון. וענינו לבטל את הרע ולגלות שהכל טוב. ולכך כתיב ביה, "כי טוב". והנה כתב רש"י שם שאמו היתה אז בת ק"ל שנה. הענין, ק"ל שנה, ק"ל גימ' עני, ובחינת משה עתיד ליתחבר עם בחינת דוד, מלכות, ומזה יצמח מלכא משיחא. ולכך בלידתו הושרש בחינת מלכות, שהיא בחינת עני.

והנה כתיב שם "וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי". ופרש"י, "פרוש היה ממנה", ע"ש. הענין, אי אפשר שמן הבנין הקודם שנולדו בנים, יהיה הבנין לגואל. מוכח הדבר שקודם יחזור הבנין הקודם לבחינת אין, וזה הגירושין, ויבנה בנין חדש שממנו יצמח הגואל. ועיקר הבנין, מכח הגזירה שאמרה לו מרים, "גזרתך קשה משל פרעה" וכו'. נמצא הגזירה שורש הרע, גרם לפרוד, לאין של הבנין הקודם, ולבנין החדש. הרי שהרע אינו חורבן כלל, אלא תיקון גמור. וכיון שמשה גואל אחרון נצרך לו מדת מלכות, נוסף על שורשו דעת.

לכך "ותשם בסוף על שפת היאור". יאר, אותיות ירא, שפת היראה, בחינת מלכות.

ולכך גדל בבית פרעה, שיקבל משם מדת מלכות.

וכן הושם בתיבה, שהתיבה בחינת מלכות.

ולכך הצלתו ע"י בת פרעה, בחינת "בת", שהיא בחינת מלכות. וכן ע"י "ותשלח את אמתה ותקחה". ופרש"י "ידה". בחינת יד, בחינת מלכות, דוד גימ' יד. ועוד, אמתה גימ' מות, ופרש"י "ותשלח את אמתה", היא שלחה את בחינת מות שכולו טוב, ואז ותקחה שזה בחינת הגואל לבטל הרע כנ"ל.

וענין שאמרו חז"ל "את אמתה, את ידה, ונשתרבה אמתה אמות הרבה". מפני שמה צריך ליתחבר עם בחינת מלכות, ואינה בחינתו ונצרך שמדת יד תשתרבה ותגדל ותתחבר עמו. וז"ש, "האלך

וקראתי לך אשה מינקת מן העבריות". ופרש"י "שהחזירתו על מצריות הרבה לינק ולא ינק לפי שהיה עתיד לדבר עם השכינה". כלומר, היה עתיד ליתחבר עם המלכות, שהיא בחינת שכינה, וזה ע"י פיו שהוא בחינת מלכות.

ובחינת לדבר, בחינת זיווג כמ"ש "ראוה מדברת". ולכך מודגש "ויקח את בת לוי", בחינת "בת".

וכן זה היה ע"י מרים, שהיא בחינת ביתו של עמרם. וכן מרים גימ' מ ארץ, בחינת מלכות. וז"ש ונערותיה הולכות על יד היאור וגו'. ופרש"י "אצל היאור וכו' ורבותינו דרשו וכו' הולכות למות לפי שמחו בה". לפ"ז יש לפרש "הולכות על יד היאור" כפשוטו, שהולכות על בחינת יד, שרצו לבטל בחינת יד שבמשה, שהיא בחינת מלכות כנ"ל, שרצו שלא יכנס לבית פרעה ששם בחינת מלכות.

וז"ש "והנה נער בוכה" ופרש"י "קולו כנער". כלומר בחיצוניות היה נראה קטן. בפנימיות, בקולו היה נער. הענין כנ"ל, שמשרע"ה היה בו ב' בחינות. דעת, ז"א, וזה בפנימיות, ולכך קולו שהוא בחינת פנימיות ז"א, היה נער. אולם בחיצוניות, בחינת מלכות היה קטן.

והנה משה היה בו ב' בחינות. א. דעת בז"א דעתיק. ב. בחינת מלכות. ולשניהם נצרך גידול. והנה הדעת מקבל חלקו מבינה, ולכך כתיב "ותקרא את אם הילד". אם בחינת בינה, והיא היניקה אותו. ובחינה ב' שבו, שהיא מלכות, קבל בבית פרעה כנ"ל. ולכך כתיב "ויגדל משה". ופרש"י "שמנהו פרעה על ביתו". כלומר מעט בחינת מלכות, וזה קיבל בביתו. ולכך גם שם נעשה בחינת "כבד פה", פה מלכות, כי שם נצרך לו לקנות בחינת מלכות, ובזה היה מלחמה. ולכך מיד שכתוב "ויגדל משה" (בבית פרעה) כתיב "ויצא אל אחיו" שמשם קיבל כח מלכותו למלוך על בני". ומיד במעשה הראשון כתיב "ויפן כה וכה" וגו'. בחינת מלכות, הנקראת כה, ובה נסתכל שמכח מידה זו יצא אל אחיו. וכיון שכל כח יציאתו היה מכח מדת מלכות לכך כתיב "להרגני אתה אומר" וגו'. ופרש"י "מכאן אנו למדים שהרגו בשם המפורש" הרגו בבחינת שם, שמושרש במלכות.

וכיון שמדת המלכות ענינה גילוי, ומלך

שלא נודע ולא יצא טבעו בעולם אינו מלך, לכך בהכרח שיהי בחינת "אכן נודע הדבר". "הדבר", בחינת "דבר אחד לדור", מנהיג, מלכות. ולכך כתיב "וישמע פרעה את הדבר הזה ויבקש להרג את משה" וגו'. מדין מורד במלכות, שהבין שלקח כח מלכותו ממנו. וכיון שכל כח גאולתו היה מכח מלכותו, לכך כתיב "וירא משה". ופרש"י "ומדרשו, דאג לו על שראה בישראל רשעים דילטורין, אמר מעתה שמא אינם ראויין ליגאל". כיון שחטאו בפה שהוא בחינת מלכות. (מתוך הספר קול דממה דקה)

**וַיִּגְדַּל הַיֵּלֶד וַתִּבְאֶהוּ לְבֵת פְּרָעָה וַיְהִי
לָהּ לְבֶן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מֹשֶׁה וַתֹּאמֶר כִּי
מִן הַמַּיִם מְשִׁיתֶהוּ: (שמות ב, י)**

על שם כן נקרא משה רע"ה, "כי מן המים משיתהו", מים, יסוד התענוגים, כנודע. ו"מן המים משיתהו", כלומר העלאה למעלה מן עולם התענוג. וכבר כתבנו "אין למעלה מענג", אל תקרי אין, אלא אין, כיסוד הבעש"ט הק'. והאין הוא למעלה מן הענג. וזה שרש פנימיות משה רע"ה, מן האין העליון. ועומק פנימיות זו, יתגלה בו כאשר הוא יהיה משיח, "עוד כי יבא שילה", דא משה", כמ"ש בזה"ק. ותחלה היה משה רע"ה בדור המבול, כנודע. ודור זה כולו דבק באהבה בתענוגים, ענג. ואז הוא היה בבחינת "צדיק" (כי אותך ראיתי צדיק" וגו'), "נטר ברית". אולם זה אינו התיקון השלם. כי התיקון השלם אינו בבחינת הבדלה (מתוך בחינות הכנעה, הבדלה, המתקה) גרידא, אלא בבחינת המתקה. ובענינינו בחינת ההמתקה נעשית ע"י בחינת אין שלמעלה מבחינת ענג כנ"ל. והנה תחילת שורשו של משה רע"ה מבחינת הבל, כנודע. ועומק ענינו של הבל, מלשון להבל כל דבר. והיבול זה הוא הפיכת הדבר מן יש לאין. וכאשר יש בחינת הבל בשלמות, אזי הנשמה תופסת את כל הבריאה כולה בבחינת הבל, היבול. ואז הכל אינו יש אלא אין. (והבן, שאף ששלמה המלך ע"ה אמר ז' הבלים, באמת יש י' הבלים, כנגד ע"ס. אלא שהוא דיבר רק כנגד ז' ימי הבנין, ז"ת, כנודע). וזה סוד שורשו של משה, שורשו היבול, אין. (מתוך הספר קול דממה דקה)

סימן כא' - סעיף ב': טליתות של מצוה שבלו אדם בודל עצמו מהם ואינו מותר לקנח עצמו מהם ולא לייחד אותם לתשמיש המגונה אלא זורקן והן כלים.

בירור הלכה - סעיף ב'

ולא נתבאר להדיא בלשון השו"ע אם מיירי בטלית עם ציציות אם לאו. עיין לעיל סימן ט"ו סעיף א' שכתב, מותר להתיר ציציות מטלית זה וליתנם בטלית אחר, אבל שלא להניחם בבגד אחר לא. אולם אם בלו ואין עומדים לשימוש כלל מותר. וכן לא נתבאר להדיא בלשון השו"ע מהו בלו, האם בלו ואינם כשרין למצות ציצית, או שבלו אולם עדיין כשרים, אלא שאין דעתו להשתמש בהם עוד.

והנה בסעיף א' כתב השו"ע חוטי הציצית ש"נפסקו" יכול לזרקן "לאשפה", אולם הכא כתב, זורק והם כלים, אולם לא לאשפה. וצריך להבין מה החילוק. ויש בזה כמה מהלכים.

א. כתב בברכי יוסף (סעיף א) וז"ל, יכול לזרקן לאשפה וכו'. זהו מדינא, אבל לפי מש"כ בסמוך בדין ב', "טליתות" של מצוה אדם בודל וכו', כל שכן שיש ליזהר "בציציות" שלא לזרקן לאשפה, עכ"ל. ולדבריו מעיקר הדין מותר לזרוק לאשפה הן ציצית והן טליתות אלא שראוי להחמיר ולא לזרקן. והוא דחוק לפרש כן בשו"ע.

ב. כתב השו"ע, סעיף ד', וז"ל, מותר להכנס בציציות לבית הכסא, עכ"ל. וביאר בט"ז שם, ס"ק ג, וז"ל, נראה היינו דוקא "בבגד" שעשוי למלבוש, ובו ד' כנפות ונתחייב בציצית, אבל ב"טליתות" של מצוה שלנו שאינן רק להתפלל בהם, אין "נכון" שיכנס לבית הכסא וכו', והלא גם בסעיף שקודם לזה (סעיף ב) נתן "חומרא" לטלית של מצוה שבלו טפי מציצית שנתקלקלה, לפי דעת השו"ע סעיף א', עכ"ל.

וביאר בלבושי שרד (שם) וז"ל, סבירא ליה דטליתות אלו חמורים מציצית עצמן של בגד ד' כנפות, אע"ג שציצית מיוחדים בוודאי למצוה, מכל מקום עיקר הבגד למלבוש, והציצית באים להתיר הבגד, משא"כ טלית זה עיקרו למצוה, עכ"ל.

והיינו שיש במצות ציצית ב' חלקים. א. טלית - בגד. ב. ציציות. ויש ג' הגדרות מהו גדר המצוה. א. טלית - בגד עם ציציות. ב. הציציות הם המצוה, ומקומם בכנפות הבגד. כדוגמת מזוזה שהמצוה היא מזוזה, ומקומה בפתח, אולם הפתח אינו מצוה כלל. ג. שהמצוה בבגד, אלא שהציציות אינו רק מתיר הבגד, וכסברא שלישית זו ס"ל ללבושי שרד, והוא חידוש.

ג. בסעיף א' איירי השו"ע בציציות שפסקו, ולכן בטל מהם יחס כלל של מצוה, שהרי אין בגופה קדושה, ואין עומד עתה למצוה, ולכן מותר לזרקן לאשפה. אולם בסעיף ב' איירי בטליתות של מצוה שבלו, ואף עתה כשרים למצוה כמו שהם עתה, ולא שכיון שבלו אין רצונו להשתמש בהם, אולם אם יהיה צורך לפי שעה בשעת הדחק ישתמש בהם, ולכן עדיין הם בגדר תשמיש מצוה עתה, ולכן אין לזרקם לאשפה, אלא זורקן והם כלים

הלכה פסוקה - סעיף ב'

טליתות של מצוה שבלו ואינם ראויים ללבוש כלל מחמת שנתבלו הרבה, בשעת הדחק אפשר להשתמש בהם תשמיש מגונה.

פירוש על דרך הסוד - סעיף ב'

כתב בשושן סודות (אות שפג, סוד חופה) וז"ל, והחופה הרמוזה צחכמה עילאה, תקנה זה, ותחופף עליה צטליתו, כמו שאמר נתעטף הקצ"ה צטלית לצנה של תכלת. ולזה נהגו צאריך אשכנו וצרוצ קהלות החשובות לפרוס טלית על החתן והכלה בשעת "קידושין", לרמוז על סוד זה, עכ"ל.

וכתב צמח שמואלים (שער הציצית) וז"ל, תשמישי מלוא נזרקין ותשמישי קדושה נגזזין. הכוונה היא, הנה קי"ל כי שיורי תשמישי מלוא נזרקין ותשמישי קדושה נגזזין. והנה סוד אור המקיף של טלית, הוא אור גדול מאוד, ואין צנו כח להשיג קדושת אור הגדול הזה, ולכן אין קדושתה צטלה, ואינו נקרא תשמישי קדושה, אלא תשמישי מלוא. והטעם שהצ"ה נקרא תשמישי מלוא מפני שמאירים אל הנוק' הנקרא "מלוא", אך תשמישי קדושה הם התפילין המאירים לו"א, כסוד מוחין דליה הנקראים "קדושה". וצוה מתורג, מאחר "שהטלית" הוא אור מקיף גדול שהוא מקיף לכל כללות ז"א וכו', עכ"ל. וכיון שהוא אור מקיף צלתי מושג לנו, לכן אף אינו צגדרי תשמיש מלוא אלא תשמיש דתשמיש דמלוא, ודו"ק. ועיין שער הכוונות (דרושי הציצית, דרוש ד', ודרוש ה'). וצוה שזהו טלית לצנה שנתעטף זה הקצ"ה, ולזמן העליון אינו מושג. ועיין פירוש רימונים (שער כג, פרק כב, ערך תלג).

וכתב צפע"ח (שער הציצית, פ"ג) וז"ל, והנה יש מקיף אחד שהוא מקיף את כל הז"א, וז"ס הטלית שאמרו עליו צמדש שנתעטף הקצ"ה צטלית לצנה כשאמר ויעצור. והנה אין צנו כח להשיג קדושת אור גדול של המקיף הזה, לכן נקרא "תשמישי מתשמישי קדושה" ואינו מרק, אלא הצ"ה יש צהן קצת השגה, ולכן נקרא תשמיש מלוא, עכ"ל.

ושורש טלית זו, כתב צען חיים (שער מא, פ"ג) וז"ל, עור דיצירה, נקרא טלית דצ"ה, והעור דצריאה נקרא תפילין, עכ"ל.

ושורש טלית זו צעוה"ו, כתב צפע"ח (שער הציצית, פ"ג) וז"ל, ויתפרו עלה תאנה, הם הצ"ה (והטלית) שעשה אדם וחיה, והם מלואות, ולא קדושה, עכ"ל. וצא לכסותם כי שימשו צפני נחש צלא צגדים.

ותיקונו כמ"ש צפע"ח (שער ק"ש שער המטה, פרק יא) וז"ל, ז"א מתקדש כשצא אליו הארת הקדושה צסוד הטלית כמצוה צמקומו, ועכשיו יכוין שהוא צדוגמתו, והוא מאפיל צטליתו, ואז מוצטט שלא ילכו הטיפות לאיצוד ח"ו, עכ"ל.

וכתב ציפה שעה (שער הכוונות, דרושי ציצית, אות א) וז"ל, טלית גדול שהוא צחינת יחידה דיניקה וכו', טלית קטן שהוא צחינת יחידה דעיבור, מקיצת היותם צחינת אור מקיף "ישר" אין אנו משיגים להם, לכן אין צהם שום קדושה, עכ"ל, עי"ש שהרציו לצאר סוד טלית.

וכתב רצינו צחי (במדבר, טו, לח) וז"ל, נקרא טלית, והוא מלשון עילוי ורוממות, מלשון ונטילת מן ארעא (דניאל, ז, ד), עכ"ל

שער הארת המוחין ז"ו פרק ו'

שנתבטלו, רק בחי' הבאר לבדה עומדת במקום דור המדבר, אבל המן וענני כבוד לא האירו במקום שהיו תחלה ב' המ' טות כמ"ש בע"ה: כלומר בפועל היה מציאות של מן ענני כבוד ובאר במשך כל המ' שנה, אולם רק הבאר היא אותה הבאר כהגדרה כוללת, אך ב' ההארות של ענני כבוד והמן היו הארות שונות ממה שהיה קודם, ובדקות הוא מה שהיו לפני כן בזכות מרים ואהרן ואח"כ חזרו בזכות משה, להלן יבואר בחינת באר בפרטות.

וטעם הדבר לפי שהבאר הוא בחי' הסלע שהיא רחל נוקבא דז"א, וכאשר קם דור ב' אשר עליהם נאמר ויבואו כל העדה מדבר צין בחדש הראשון ויצאם שם העם למים, והוא כי תחלה היתה נמשך השפע מהארה הנקרא דור המדבר וכאשר נתעלמה ונתבטלה בשרשה ביסוד אבא שביסוד ז"א אז צמאו למים כי לא היה להם מאותה הארה רק מבחי' רחל שהיא א"י והיא הבאר כנ"ל: והיינו כי נתבטלה אין פרושה שנסתלקה לגמרי, אלא בחינת ביטול היינו בטל גימט' אם, כלומר הדבר חוזר ונכלל בשורשו, הוא מה הנקרא ביטול, וביחס לסוגיין היינו שכאשר 'נתעלמה ונתבטלה בשרשה' מחמת כן לא נכנסו לארץ במדרגה הראשונה שהיו צריכים להיכנס אחרי ג' ימים, ולכן האירה להם הארה של הבאר שהיא בסוד רחל שהיא בחינת א"י, והאירה להם במדבר דייקא, כלומר האירה להם מעין הארה של א"י השייכת לדור המדבר ששורשה הארה של א"י עליונה^א שהיא מד' רגת דור המדבר לפני החטא שהיו צריכים להיכנס תוך ג' ימים, והוא מה שצמאו למים כי כבר נתבטלה הארת הבאר הראשונה.

ועיין בש"ש שהקשה בשם הת"ח דאיך כתב כאן שרחל היא אמם והם בניה הלא כל אנשי דור המדבר הם בניה של לאה, ותיירץ דאזיפת לאה מנאה לרחל הקטנה, נמצא לפ"ז שיש להם שורש בשניהם, לכן לאה משאילה את כליה לרחל כדי שתאיר להם במדבר הארת רחל א"י. אולם הקשה דלאה דואזיפת מנאה היא לאה העליונה שהיא במקום הדעת דז"א ולא לאה התחתונה שהיא דור המדבר.

אלא דכבר התבאר בדברינו ששורש לאה התחתונה בלאה העליונה, לפ"ז נמצא שיש שייכות של לאה דור המדבר לרחל א"י. והיינו כי הארת לאה שהיא דור המדבר כבר אין להם מחמת החטא, והארת רחל שהיא א"י ג"כ אין להם כי היא שייכת לא"י ועדיין לא נכנסו, לפיכך כביכול מה עשה

והנה כאשר מתו דור המדבר ויקומו בניהם תחתיהם אשר נכנסו לא"י אז נתבטלה השורה הראשונה אשר היתה סמוכה אל הז"א והם דור המדבר וב' המטות הנ"ל: עיין בש"ש שהקשה דהרי כל דור המדבר היו כל מ' שנה שהיו עד שנכנסו לארץ, כלומר הרי דור המדבר לא מתו בזמן אחד כפי שנאמר 'יום לשנה יום לשנה', וא"כ מתי נתבטלה השורה של דור המדבר שאז קמו בניהם תחתיהם, ועיין מה שתיירץ. וסוגיא זו סתומה בדברי הרב ואינו ברור באיזו מדרגה מיירי בכל דיבור, ולכן יש כמה סתירות בדבריו, ונשתדל לבאר כפי העת והזמן.

בכללות ממש, היו ארבעה שלבים^א במדרגת דור המדבר. השלב הראשון כשיצאו מצרים לקבל את התורה, ואז היו ראויים להיכנס לארץ תוך ג' ימים, השלב השני אחר שחטאו בעגל ובחטא המרגלים, השלב השלישי כאשר מתו אהרן ומרים והבאר וענני כבוד חזרו בזכות משה לבדו, השלב הרביעי הוא כאשר מת משה רבינו, ואז הגיע השלב שנכנסו לארץ.

והנה כנגד ג' אבידות אלו ניתן להם ג' מתנות טובות באר מן וענני כבוד, לכן נקרא מתנות כי הם מתנות חדשות: עיין במפרשים^ב שהקשו דהרי היו להם קודם באר מן וענני כבוד^ג, ותיירצו שכיון שחזרו בזכות משה הם נקראים מתנות חדשות, כלומר אינן בגדר שחזר מה שהיה כבר, אלא הם בגדר מתנות חדשות, כי האור שחזר אינו אותו האור שהיה, דהאור הראשון נסתלק ואז נהיה אור חדש, ולהלן יבואר מהו גדר הסתלקות האור הזה.

והיינו שההארות לא נתבטלו בבת אחת ונסתלקו לגמרי, אלא הם מדרגות בשלבי הביטול שלהם, והיינו כי עיקר ההארה הייתה כשיצאו ממצרים והיו צריכים להיכנס לא"י תוך ג' ימים, ואז היה עיקר הארת ג' הארות אלו^ד, אולם כאשר חטאו הזמן התארך, ואזי איבדו הארת ג' הארות אלו, וכנגדן ניתן להם ג' מתנות חדשות, כי הראשונות נסתלקו במידת מה, ולכן שורש ההארה אינה מאירה בש' לימות אלא שניתן להם מחלקיות ההארה הראשונה, ולכן נקראים מתנות חדשות ואין האור שחזר אותו האור^ה.

התבאר לעיל שדור המדבר הם בבחינת 'מעבר', נמצא שמה שהיה צריך להיות מעבר של ג' ימים נעשה מעבר ארוך יותר עד שלבסוף נעשה של מ' שנה, והיינו כי מעבר במדבר לא אמור להיות מ' שנה, אלא מעבר הוא לזמן קצר, ויתר על כן כאשר נגזר עליהם שימותו אזי אינן בחי' נת 'מעבר', כי הם מתים שם, והבן.

ואמנם לא חזרו ג' מתנות אלו במקום ג' הארות הראשונים

^א בדקות יש יותר שלבים, חטא העגל והמרגלים ועוד.

^ב ש"ש ועוד.

^ג וגם אי גרסינן אגודות יוקשו המשך דבריו.

^ד ולהלן יבואר מהיכן יצאו.

^ה ויבואר להלן שיצאו ממקום אחר.

^ו והוא המבואר להלן אדברי הש"ש דאזיפת לאה מנאה לרחל הקטנה, והבן.

המאציל העליון הוא שמקבלים הארת רחל א"י בכליה של לאה, במדבר, והבן.

לכן הצריך לתקן את רחל נוקבא דז"א ולהחזירה פב"פ עמו בבחי' זווג ממש ומשם ימשך להם השפע הצורך להם, ואז שתו מי השפע מן הבאר ההוא ותשת העדה ובעירם, ואז נאמר שירת הבאר אז ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו לה וכמ"ש בסיום הדרוש הזה ענין פסוקים אלו לכן נבאר תחלה ענין ג' האורות אלו איך עומדים והם באר מן ענני כבוד.

הנה כבר נת"ל איך יסוד של אבא מלובש תוך יסוד אמא בהיותן שניהן תוך גופא דז"א והחסדים המגולין היוצאין מיסוד דאמא במקום החזה דז"א ומשם ולמטה והנה הם מקיפים וסובבים היסוד דאבא. גם נת"ל כי האורות של אבא יוצאין מחוץ לז"א ומאירין ליעקב ודור המדבר דרך פנים של ז"א ב' שורות זו לפנים מזו וכל שורה כלול מג' כנ"ל. והנה גם נת"ל כי גם מב' צדדי ז"א מצד ימיני של נצח דז"א ומצד שמאל של הוד דז"א יוצאין האורות לחוץ אשר הם בחי' מן וענני כבוד כמ"ש בע"ה: והיינו דלא רק בלאה דור המדבר יש ב' צדדים, בימין הוא מטה ה' שהוא מטה משה, ומצד שמאל הוא מטה האלה"ים, וביעקב צד ימין הוא ערב רב וצד שמאל הוא עשו, אלא גם בז"א עצמו יש ב' צדדים שהם צד ימין הוא המן וצד שמאל הוא ענני כבוד, אך כמבואר להלן יש חילוק בניהם.

והענין כי הנה לכאורה היה נראה כי כאשר נחלק או"פ לח' צאין יצאו חצי האורות העומדים בצד ימין דז"א ויבקעו שם בדופן כלי של יסוד אבא שבתוך ז"א מצד ימין שבו ומשם יצאו לחוץ, וכעד"ז מהאורות העומדים בצד שמאל יבקעו צד שמאלי ויצאו משם לחוץ, כי כל א' וא' יוצא במקום הקרוב אליו. האמנם לא היה הדבר כן לפי שאם היו יוצאין עד"ז היה נמצא שהאורות יתחלקו ויצאו לחוץ חציים מצד ימין וחציים מצד שמאל וישאר יסוד דאבא ריק ופנוי מבלי שום הארה בתוכו, ועי"כ ישאר ז"א בלתי אורות יסוד אבא, וגם דור המדבר ויעקב ישארו בלתי אורות כי כל האורות יצאו דרך צדדים: כלומר אם האורות יוצאים במדרגת צדדים מצד ימין ומצד שמאל אזי מקום האמצע שהוא יסוד דאבא יסוד דז"א ודור המדבר ויעקב ישארו ריקן.

לכן המאציל העליון הניח בטבע האורות אלו טבע אחר להיפך שלא יצאו כל א' וא' בדרך הקרוב אליו אל צדו רק להיפך ויצאו למפרע כי אורות הימינים יצאו דרך צד שמאל ואורות השמאלים יצאו דרך צד ימין. ופירוש הענין כי האורות העומדין תוך יסוד דאבא מצד ימין הם עוברים תוך יסוד אבא עצמו עד הגיעם שם לצד שמאלי שבו בדור פן השמאלי של כלי יסוד דאבא ובוקעין אותו ויוצאין מחוץ להוד דז"א. וכעד"ז האורות השמאלים הם עוברים בתוך יסוד עצמו דאבא עד הגיעם שם לצד ימיני שבו ובוקעין דופן ימיני של יסוד אבא ויוצאין לחוץ מנצח דז"א ולחוץ, ובהיותן האורות יוצאין בזה האופן אין חשש שיצאו האורות כולם מתוך היסוד דאבא וישאר ריקם לפי שהאורות השמאלים

בהליכתן לצד ימין הם מעכבין את האורות הימינית שלא יצאו לגמרי דרך שמאל וכן האורות ימינים בהליכתן לצד השמאלים מעכבין האורות השמאלים שלא יצאו לגמרי דרך ימין ואלו מעכבין את אלו ואלו מעכבין את אלו ואינו יוצא רק הארה מועטת הצריכה לצאת לבד: המאציל העליון הניח בטבע האורות האלו שיצאו כל אחד בהפכו, ועי"כ נעשה החלפת הצדדים, בין ימין לשמאל, ומחמת כן נעשה עיכוב של אורות ימין ע"י אורות שמאל וכן עיכוב אורות שמאל ע"י אורות ימין, וכך נשארו אורות במקום האמצע.

וזו נקודה עמוקה, דהנה בכללות יש האורות של צדדים שהם בימין ובשמאל ויש האורות של קו האמצע, אולם כאן מתחדש שגם הארת האמצע נעשה מכח הארת הצדדים, ומחיבורם יחד, כי צד ימין מעכב על שמאל וכן להיפך ומכח כך נשארו אורות במקום האמצע.

נחדד בעומק הארה זו, הנה התבאר שיש קו אחד משורש קו האמצע, ואח"כ יוצא ממנו ג' קוים שאינם קוי צדדים כקוי אלכסון אלא הם קוים ישרים, והתבאר ג"כ שיש מקום הטבור שהוא נקודת אמצע גמור ואינו בר השגה אלא למי שראוי כמשה רבינו, ויש נקודת אמצע שהוא יסוד שאינו אמצע גמור אלא מתגלה בו בחינת הטייה, ועתה מתג' לה בהארת היסוד שהארת האמצע שבו היא תוצאה של הארת צדדים, הארת צדדים מכח עיכוב האורות ע"י הצד שכנגד, נמצא שהיא הגדרה חדשה בהארת האמצע, שהיא מכח צדדים באופן של תערובת ב' ההטיות, והבן. ולכן האמצע אינו אמצע גמור, כי הוא מכח הטיית.

הארה כזו יש לה מקום רק מהיסוד ולמטה שהוא מקום 'לבר מגופא' גמור, כי בגופא עצמו חייב להיות הארה של עצמו, משא"כ ב'לבר מגופא' יכול להיות בו הארה שאינה של עצמו אלא של ב' הצדדים שבדרכם החוצה מעכבים זה את זה ומימלא נשאר בו הארה באמצע, כלומר היא הארה שמיועדת לחוץ, לבר מגופא, ודו"ק.

לכאורה מה שהאורות מעכבים זה על זה הוא אופן של בטישו, כלומר הארת האמצע של היסוד היא הארה מכח בטישו שיוצא ממנה ניצוצות, והוא סוד ניצוצות היוצאים מן היסוד, בבחינת יוסף בסוד 'ויפוזו זרועי ידי' כנודע.

והנה מוכרח שכשיצאו האורות אלו לחוץ מתוך יסוד דאבא ודאי שהם פוגעין באורות אמא ומתערבין עמהן ומוציאין אותם ג"כ לחוץ עמהם, נמצא לפ"ז כי האורות הימינים דאבא מוציאין אורות השמאלים דאמא בצד שמאל דז"א שהם מחוץ להוד דז"א, והאורות השמאלים דאבא מוציאין האורות הימינים דאמא בצד ימין דז"א שהוא מחוץ לנצח (ימין) דז"א, נמצא כי האורות דאבא מחליפין מקומם אבל האורות דאמא יוצאין כל אחד כפי מקומו, וכבר כתבנו טעם התחלפות אורות דאבא בצאתן לחוץ: כלומר ההחלפות הן מדין אבא ולא מדין אימא, ונמצא כי אבא מתחבר עם אימא באמצעות הדבר ההפוך שלו, כלומר קו ימין דיסוד אבא מתחבר עם אורות שמאל דאמא בצד שמאל דז"א,

הרש"ש הנ"ל שהתכלית הוא לעירוב דתיקון, לכלול הכל בשורש קו האחד.

והנה אלו הב' אורות שיוצאים זו מחוץ לנצח דז"א וזו מחוץ להוד דז"א הם בחי' המן וענני כבוד שניתנו לישראל במדבר, ואינן עומדין בחי' אלכסונום ע"ד שנתבאר בענין ב' המטות (אלא) שיוצאים בב' צדדי דזה"מ בבחי' אלכסונום והם בצד הפנים דז"א, אבל אלו הב' שהם המן וענני כבוד הם מב' צדדים ימין ושמאל שהוא מחוץ לנצח ומחוץ להוד: כלומר הארת הב' מטות שיוצאים מדור המדבר הם האורות שיוצאים מדור המדבר עצמו ולכן הם ב' אלכסונים, משא"כ האורות שיוצאים מצד ימין ומצד שמאל דז"א הם אינן האורות של נצח והוד דז"א אלא הם האורות שהם מחוץ לנצח ומחוץ להוד, ולכן אינן אלכסונין אלא ב' צדדין ימין ושמאל.

עומק ההבדל הוא כי דור המדבר הם בסוד המטות, בחי' נת הטייה, בחינת 'מטה על צידה', והיינו כי הם הארה של דור המדבר עצמן, משא"כ האורות שיוצאים מן הז"א הם יוצאים מחוץ ולנו"ה דז"א כי אינן הארותיו שלו, ולכן לא שייך בו 'מטות' בבחינת הטייה. והיינו כי ז"א עצמו הוא בהגדרה של יושר, ואינו בהגדרה של מטות, ולכן האורותיו שלו לא נפגשים זה בזה, משא"כ דור המדבר שהם בתפיסת 'מטה', לכן המטות עצמן יוצאים באלכסון.

וראייה לזה שהרי אף בזמן שהיו קיימים ב' מטות היו ג"כ בחי' המן וענני כבוד שביציאתן ממצרים (משה ואהרן) זכו להם כנודע וא"כ א"א שיהיו באלכסונום במקום ב' המטות רק בב' צדדים דז"א ימין ושמאל ממש ושם נשארו תמיד אף אחר שנתבטל ב' המטות: כלומר גם הארת המן וענני כבוד שהיו במדרגת דור המדבר הם האורות מב' צדדים דז"א, ונשארו שם תמיד, אולם אחר יציאתן ממצרים אחר שח' טאו' ירדו ממדרגת הז"א עצמו שהוא כניסה לא"י תוך ג' ימים למדרגת דור המדבר שנמשכו מ' שנה, כלומר המן וענני כבוד דמעיקרא לפני החטא היה מהארת הז"א עצמו בחינת ב' צדדי הז"א שיוצאים מעורבים קו ימין ושמאל בסוד הארת קו אחד כנ"ל, אולם לאחר החטא כיון שירדו ממדרגת הז"א שהוא מדרגת 'תורה' המן וענני כבוד ירדו למדרגת דור המדבר, ואזי נמצא שכל מדרגת המן וענני כבוד הם במדרגת המטות, ויתר על כן כאשר מתו מרים ואהרן ונסתלקו ירדו גם ממדרגת דור המדבר וקיבלו מיסוד דאבא הפנימי מכח משה רבינו כנ"ל.

עץ חיים בעיני 590 שער הארת המוחין פרק ו
מספר שיעור בקול הלשון 42176738

ואורות קו שמאל דיסוד אבא מתחבר עם אורות ימין דאימא בצד ימין דז"א, והיינו דזה מלבד שאורות דיליה מתחלפין אהדדי קו ימין יוצא לשמאל וקו שמאל יוצא לימין והוא הבטישו הנ"ל, הוא ג"כ בהצטרפות אורות אבא עם אימא שהוא בדבר ההפוך.

כל שורש ההחלפות הוא שורש משה ואהרן, שאמרו חז"ל 'הוא משה ואהרן והוא אהרן ומשה', שהם שקולים, ושורש תכלית ההחלפות אינו בא רק להגביל את האור אלא סוד ההחלפה עצמה הוא שורש תיקונו, וזה מבואר במחלוקת הרש"ש והיפה שעה, מה היה קודם ההחלפה ומה אחרי ההחלפה, ונסכם בקצרה, לפי הרש"ש תחילה היה כל צד לעצמו צד הזכר היה מ"ה דמ"ה וב"ן דמ"ה דהיינו צד זכר שלם שיש בו זכר ונקבה עצמי, וצד הנקבה היה מ"ה דב"ן וב"ן דב"ן, כלומר נקבה שלם שיש בו זכר ונקבה עצמי, ואח"כ נעשה תערובת דתיקון שצד הזכר נעשה מ"ה דמ"ה ומ"ה דב"ן ואזי הוא כולו זכר כלומר צד זכר של זכר וצד זכר של נוק', ואימא נעשה ב"ן דמ"ה וב"ן דב"ן, כולו נקבה נוק' של זכר ונוק' דנוק'. אולם לפי היפ"ש בתחילה היו בתערובת צד הזכר היה מ"ה דמ"ה ומ"ה דב"ן, וצד הנוק' היה ב"ן דמ"ה וב"ן דב"ן, ובהחלפות נעשה זכר שלם מ"ה דמ"ה וב"ן דמ"ה, וצד הנוק' מ"ה דב"ן וב"ן דב"ן, כל קו עומד לעצמו בלא תערובת.

ועומק המחלוקת הוא האם צריך שכל קו יהיה עומד לעצמו או שצריך דווקא להרכיב את ב' הקוים בבת אחת. והיינו כי מצד התפיסה הפשוטה של ג' קוים צריך כל קו לעמוד לעצמו, קו ימין בצד ימין וקו שמאל בצד שמאל, והוא אחר ההחלפות לשיטת היפ"ש, אך בתפיסה שורש ההארה של קו אמצע ששורש ההארה הוא להאיר את הימין בשמאל ואת השמאל בימין, ועי"כ חוזרים הימין והשמאל ומתכללים, ומכח כך מאיר בהם קו האחד השורשי שהוא גורם להחלפתם, והוא אחר ההחלפה לשיטת הרש"ש, והבן.

נחדד, בג' קוים אמנם יש להם שורש אחד אך בפועל כל מדרגה עומדת לעצמה משא"כ כשהם מעורבים שזו הארה שכולם מתחברים להארה אחת מעין קו אחד, אולם אינה הארה של קו אחד שהיה מעיקרא, אלא הם ב' קוים שכלולים בבת אחת. ונ"מ בעבודה בג' קוים כשהוא דבק למשל בחסד הוא דבק באברהם, ובגבורה הוא דבק ביצחק וכעזה"ד ביעקב, אולם כשהם מתחברים הוא דבק בכל המדרגות כולם בבת אחת, והבן.

ועוד יש בזה ט"א והוא כי בהיות אורות דאבא מחולפים והימינים יוצאין דרך שמאלי והשמאלי דרך ימין נמצא שכולם מתחלפין ומתערבין יחד ונכללין ימין בשמאל ושמאל בימין וכללות כולם יוצאין דרך ימין וכן כללות כולם יוצאין דרך שמאל: כלומר אינו רק בחינה שמעכבין אחד את השני וכך נעשה החלפות, אלא מתגלה שכללות כולם יוצא בין בימין ובין בשמאל, והוא סוד התפיסה לפי דעת

¹ וכאן מתבאר ג' השלבים של ירידה הנ"ל, ולהלן יתבאר מדרגת הבאר.

תכלית הבריאה גילוי האור העליון בעולמות התחתונים

על התורה

על העבודה

לשון הרב יעויין כלשם שדקדק הלשון מפני מה הוזכר תחילה
צריאה ואח"כ אצילות ולא כדרכו מלעילא לתתא שאצילות תחילה
ולאחר מכן צריאה.

ומצאנו הלשם, שכיון שתכלית הצריאה היא גילוי האחדות
בנפרדים, נמלא שטיקת התכלית היא מהצריאה ולמטה שם
מתגלה נפרדות, משא"כ באצילות שגם כעת מיוחד באחדות
צאור אין סוף.

ולכן כתב תחילה לצרוא העולמות, כי תכלית הכל זה
עולמות צי"ע.

וכאשר עלה ברצונו לברוא העולמות ולאצייל הנאצלים

יסוד זה מבואר בדברי חז"ל במדרש תנחומא בזה הלשון: רבי שמואל
בר נחמן בשעה שברא הקב"ה את העולם נתאווה שיהא לו דירה בתחתונים
כמו שיש בעליונים.

בדרך זו דרכו כמה מרבותינו ובפרט מצאנו כן בתורת חב"ד^א, שהעמידו
נקודה זו כנקודה עיקרית בדרכם, ומצד כך התכלית היא גילוי אור האחדות
בנפרדים או בלשונות דומים, ועיקר התכלית מתגלה בבי"ע.

וכן היא דרכו של הרמח"ל ששורש תורתו בכתר דבריאה כמו שכותב
מפורש, ומהלך דבריו הם, לגלות את האחדות בנפרדים דהיינו בבי"ע.

אכן ישנם דרכים אחרות בדברי רבותינו, ולפיהם
התכלית היא לעלות את העולמות התחתונים לעולמות
העליונים.

והמעייין בסדר הכוונות יבחין, כי עיקר העבודה
בימות החול היא להשפיע שפע למטה, לעומת עבודת
ימי השבת הבנויה על עליה של העולמות.

וטעם הדבר, היות שמצד הו"ק שהם ששת ימי
המעשה, התכלית היא גילוי העליון בתחתון. ומצד יום
השבת בסוד עולם הבא, התכלית היא עליית התחתון
לעליון.

^א פרישת נשא פרק טז.

^ב עיין ספר תניא חלק א פרק לו ועוד רבות בספרי חב"ד